

of New Creative Forms]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*, no. 48 (2024): 542-549. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.826>

Tymoshenko, O. V. "Finansove zabezpechennia rozvytku sfery kultury ta sektoriv kreatyvnoi ekonomiky v Ukraini" [Financial Support for the Development of the Sphere of Culture and Sectors of the Creative Economy in Ukraine]. In *Transformatsiini protsesy sotsialnoi kultury v Ukraini*, 486-525. Kyiv: Lira-K, 2022.

Ukrainske suspilstvo v umovakh viiny. 2022 [Ukrainian Society in the Conditions of War. 2022]. Kyiv: In-t sotsiologii NAN Ukrainy, 2022.

Vytalov, S. "Establishment of cultural industries in Ukraine: implementation of foreign practices". *Journal of Law and Sustainable Development*, vol. 11, no. 3: e813 (2023).

DOI: <https://doi.org/10.55908/sdgs.v11i3.813>

*Zi shchytom chy na shchytii?: zakhyst kulturnykh tsinnos-
tei v umovakh zbroinoho konfliktu na skhodi Ukrainy*
/ ed. by A. P. Bushchenko [With a Shield or on a
Shield?: Protection of Cultural Values in the Condi-
tions of Armed Conflict in Eastern Ukraine]. Kyiv:
KYT, 2016.

УДК 336.7

JEL: E50; E58; G21; G24

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-11-237-246>

УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ

©2024 ЯСІНОВСЬКА І. Ф., ШЕРЕМЕТА Л. М.

УДК 336.7

JEL: E50; E58; G21; G24

Ясіновська І. Ф., Шеремета Л. М. Управління банківськими ризиками в умовах війни

Стаття присвячена вивченню особливостей управління банківськими ризиками. Визначено, що вітчизняні банки повинні бути готовими до функціонування в умовах постійної нестабільності, де ефективне управління ризиками стає ключовим фактором для виживання та розвитку в умовах зростаючих загроз. Наголошується, що вдосконалення системи управління ризиками в умовах воєнного стану є надзвичайно важливим процесом, що сприятиме стабільності банківського сектора. На основі аналізу карти ризиків українського фінансового сектора протягом 2021–2024 рр. простежено збільшення ризиків із початком війни, особливо макроекономічного та кредитного ризиків для корпоративного сектора. Проте у 2023–2024 рр. спостерігається тенденція до стабілізації, що свідчить про поступову адаптацію банків до нових умов. Високий рівень макроекономічного ризику залишає загальну економічну ситуацію нестабільною, що вимагає посиленої уваги до управління ризиками. На основі проведеного дослідження охарактеризовано систему управління банківськими ризиками, яка має бути орієнтована на забезпечення стабільної роботи банку в умовах невизначеності. Вона передбачає використання комплексного підходу, зокрема в аспектах прогнозування, організації, контролю та управління всіма видами ризиків, а також їх інтеграцію у стратегічне планування та оперативну діяльність банку. У статті розглянуто та проведено порівняльну характеристику основних методів оцінки фінансових ризиків банку. Серед них найбільш універсальними методами оцінки фінансових банківських ризиків є стрес-тестування та метод аналогій. Процес управління банківськими ризиками включає ідентифікацію, оцінку, рішення щодо прийняття або відмови від ризику, реалізацію заходів щодо мінімізації ризиків, а також їх моніторинг і контроль. Етап реалізації заходів з мінімізації фінансових ризиків може передбачати використання таких інструментів і методів, як страхування, хеджування, встановлення лімітів, диверсифікація та резервування. У статті визначено основні проблеми, з якими стикаються українські банки в управлінні ризиками. На основі цього запропоновано шляхи поліпшення управління ризиками вітчизняних банків. Це дало змогу визначити переваги ефективного управління ризиками для банку.

Ключові слова: ризик, управління ризиками, банківська система, ризик-менеджмент, кредитний ризик, мінімізація.

Рис.: 4. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 15.

Ясіновська Ірина Фантинівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансового менеджменту, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: iryua.yasinovska@lnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2766-8700>

Шеремета Любов Миколаївна – магістр, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: perlyna12@gmail.com

UDC 336.7

JEL: E50; E58; G21; G24

Yasinovska I. F., Sheremeta L. M. Banking Risk Management During the Wartime

The article is devoted to the study of the features of bank risk management. It is determined that domestic banks must be ready to operate in conditions of constant instability, where effective risk management becomes a key factor for survival and development in the face of growing threats. It is emphasized that improving the risk management system under martial law is an extremely important process that will contribute to the stability of the banking sector. Based on the analysis of the risk map of the Ukrainian financial sector during 2021–2024, there has been an increase in risks since the beginning of the ongoing war, especially macroeconomic and credit risks for the corporate sector. However, in 2023–2024, there is a tendency to stabilize, which indicates the gradual adaptation of banks to the new conditions. A high level of macroeconomic risk leaves the overall economic situation unstable, which requires increased attention to risk management. On the basis of the carried out study, the system of bank risk management is characterized, and it should be focused on ensuring the stable operation of banks in conditions of uncertainty. It involves the use of an integrated approach, in particular in the aspects of forecasting, organization, control

and management of all types of risks, as well as their integration into the strategic planning and operational activities of the bank. The article considers and conducts a comparative characteristic of the main methods for assessing the financial risks of the bank. Among them, the most universal methods for assessing financial banking risks are stress testing and the method of analogies. The process of banking risk management includes identification, assessment, decisions on risk acceptance or abandonment, implementation of measures to minimize risks, as well as their monitoring and control. The stage of implementation of measures to minimize financial risks may involve the use of such tools and methods as insurance, hedging, setting limits, diversification and reserves. The article identifies the main problems that Ukrainian banks face in risk management. Based on this, ways to improve risk management of domestic banks are proposed. This made it possible to determine the advantages of effective risk management for the bank.

Keywords: risk, risk management, banking system, risk management, credit risk, minimization.

Fig.: 4. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 15.

Yasinovska Iryna F. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Financial Management, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: iryna.yasinovska@lnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2766-8700>

Sheremeta Liubov M. – Master, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: perlyna12@gmail.com

Управління банківськими ризиками в умовах війни та нестабільної економіки є ключовим фактором для забезпечення фінансової стійкості банківської системи України. Сьогодні банки працюють у складних умовах, коли макроекономічна нестабільність, висока інфляція, валютні коливання та поява нових ризиків, спричинені повномасштабними воєнними діями, вимагають від них максимальної адаптивності. Сучасні виклики підкреслюють важливість ризик-менеджменту для запобігання фінансовим втратам, захисту інтересів вкладників та підтримання надійності банківської системи.

Відсутність належного ризик-менеджменту в цих умовах може не тільки підвищити ймовірність значних фінансових втрат, а й поставити під загрозу довіру з боку інвесторів і клієнтів. Саме тому ефективне управління банківськими ризиками стає основою стабільності, яка допомагає банкам залишатися на плаву навіть у найскладніші часи.

У статті розглядатимуться особливості управління банківськими ризиками, а також проблеми, які супроводжують діяльність банку, та шляхи їх вирішення.

Вивченню питання управління ризиками банків присвятили свої роботи багато вітчизняних учених, а саме: Рац О., Павленко Л., Крилій О., Чумак О., Добровольська Е., Покотильська Н., Прокopenko Н., Мирончук В., Шепель І., Волкова Н., Мухіна А., Петик Л., Копилова О., Пічугіна Ю., Залецька І. та ін. Проте особливості управління банківськими ризиками в сучасних умовах війни потребують подальших досліджень.

Незважаючи на велику кількість досліджень даної тематики, відкритими все ж залишаються питання оцінювання рівня управління ризиками банку в сучасних умовах економічно-політичної невизначеності та наявності значної кількості загроз.

Основною метою статті є дослідження поточного стану управління ризиками вітчизняних банків.

У статті використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: опис, порівняння, аналіз і синтез, індукції та дедукції, табличний тощо.

Банківська система України постійно стикається зі значною кількістю ризиків, які впливають як на окремі банки різних організаційних форм, так і на всю систему загалом. Ці ризики значно похитнули фінансову стабільність банківської системи та суттєво уповільнили економічне зростання країни. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 р. значно паралізувало українську економіку. Однак банківський сектор України зміг адаптуватися та демонструє стабільне відновлення.

Національна банківська система має бути готовою до функціонування в умовах постійної нестабільності, де ефективне управління ризиками стає ключовим фактором для виживання та розвитку в умовах зростаючих загроз [1]. Із початком повномасштабної війни з країною-агресором головними завданнями для регулятора та банків України стали збереження довіри клієнтів і забезпечення стабільності банківського сектора. Поточна ситуація та високий рівень невизначеності вимагають прийняття ефективних управлінських рішень як на рівні Національного банку України, так і в кожному окремому банку. Тому вдосконалення системи управління ризиками в умовах воєнного стану є надзвичайно важливим і сприятиме стабільності банківського сектора [2].

Щоб побачити рівень ефективності ризик-менеджменту банків в умовах війни, проаналізуємо карту ризиків фінансового сектора України протягом 2021–2024 рр. (рис. 1).

Рис. 1. Карта ризиків фінансового сектора України у 2021–2024 рр.

Джерело: сформовано на основі [3].

Макроекономічний ризик значно зріс у 2022 р. – з 5 до 8 балів – через початок повномасштабної війни та її вплив на економіку України. Незважаючи на незначне зниження у 2023 р. до 7 балів, у червні 2024 р. ризик залишається на високому рівні – 8. Це вказує на продовження макроекономічної нестабільності.

Кредитний ризик домогосподарств упродовж 2021–2024 рр. залишається відносно стабільним на рівні 4–5 балів. Це свідчить про відносно сталі ризики неповернення кредитів з боку фізичних осіб, без різких коливань.

Кредитний ризик корпорацій показує помітне зростання ризику у 2022 р. до 8 балів, що пов'язано з економічними труднощами для бізнесу через війну. У 2023 р. ризик знизився до 5 балів і залишається на цьому рівні у 2024 р., що вказує на поліпшення фінансової ситуації корпоративного сектора та пристосування бізнесу до нових умов.

Ризик капіталу зріс у 2022 р. до 6 балів і залишався на рівні 5–6 балів у 2023–2024 рр., що пов'язано з ризиками втрати капіталу через макроекономічну нестабільність і потребу банків підтримувати достатність капіталу в складних умовах.

Ризик прибутковості досяг максимального значення у 5 балів у 2022 р., але вже у 2023 р. він різко знизився до 1 бала і залишався на цьому рівні у 2024 р. Це вказує на відновлення прибутковості банківського сектора та його адаптацію до нових умов.

Ризик ліквідності залишається низьким, оскільки клієнти продовжують вносити кошти до банків. Коефіцієнт LCR перевищує нормативи в понад три рази. Це ознака стабільного рівня ліквідності банків, незважаючи на кризові умови.

Рівень валютного ризику стабільний – на рівні 4–5 балів протягом усього періоду. Це вказує на наявність постійних валютних ризиків, що характерні для економіки в умовах нестабільного валютного курсу, але без різких змін протягом цього періоду.

З початком війни у 2022 р. рівень ризиків значно зріс, особливо макроекономічний ризик і кредитний ризик корпорацій. У 2023–2024 рр. спостерігається стабілізація та зниження окремих ризиків, що свідчить про адаптацію банківського сектора до нових економічних умов. Проте макроекономічний ризик залишається високим, що вказує на збереження загальної нестабільності в економіці України [3].

За даними рис. 1 можемо зробити висновок, що ефективна система ризик-менеджменту в банках відіграє дуже важливу роль та сприяє зниженню рівня ризиків.

З огляду на сучасні умови нестабільності економічного середовища, система ризик-менеджменту повинна забезпечувати ефективну реалізацію всіх процесів управління. При цьому важливо чітко розподілити повноваження, функції та обов'язки між учасниками управління ризиками та співпрацівниками банку, визначаючи їхні зони відповідальності (рис. 2).

Таким чином, ця система орієнтована на забезпечення стабільної роботи банку в умовах невизначеності. Вона передбачає використання комплексного підходу, зокрема в аспектах прогнозування, організації, контролю та управління всіма

Рис. 2. Система управління банківськими ризиками

Джерело: сформовано за [4].

видами ризиків, а також їх інтеграцію у стратегічне планування та оперативну діяльність банку.

Розглянемо основні методи оцінки фінансових ризиків банку (табл. 1).

Методи кількісної оцінки банківських ризиків, зважаючи на їхні можливості, переваги та недоліки, застосовуються до різних банківських ризиків. При виборі моделей та інструментів для оцінки ризиків банк враховує різні аспекти, такі як специфіка діяльності, обсяг операцій, профіль ризику, бізнес-потреби, припущення, що лежать в основі моделей, доступність точних і повних вхідних даних, можливості інфор-

маційної системи для управління ризиками, рівень досвіду та кваліфікацію персоналу [5].

Проте найбільш універсальними методами оцінки фінансовими банківськими ризиками є стрес-тестування та метод аналогій.

Управління банківськими ризиками складається з ідентифікації, оцінки, ухвалення рішення про прийняття чи відмову від ризику, здійснення заходів мінімізації ризиків, а також моніторингу та контролю. Етап здійснення заходів мінімізації фінансових ризиків може включати використання таких інструментів і методів, як страхування, хеджування, встановлення лімітів, диверсифікація та резервування (табл. 2).

Методи оцінки фінансових ризиків банку

Метод	Ризик	Переваги	Недоліки
1. Статистичні методи: 1.1. Метод «Монте-Карло»	Кредитний	Досить високе визначення розмірів збитку та ймовірність їх настання в майбутньому в ординарних умовах	Необхідність обробки великого обсягу статистичної інформації. Мала ефективність оцінки в умовах кризи
1.2. Z-модель Альтмана	Кредитний, валютний, фондовий		
1.3. Модель Чесера			
1.4. Модель Дюрана			
1.5. VaR-метод			
2. Методи експертних оцінок: 2.1. Метод Дельфі	Кредитний, валютний, процентний, фондовий	Ефективні за відсутності достовірної інформації чи її недостатності. Висока ефективність оцінки в умовах кризи	Суб'єктивний характер
2.2. Метод «дерева рішень»			
2.3. Метод коефіцієнтного аналізу	Кредитний		
2.4. Метод рейтингів			
3. Аналітичні методи: 3.1. Дюрація	Фондовий	Містить у собі можливість факторного аналізу параметрів. Висока ефективність оцінки в умовах кризи	Трудомісткі
3.2. Стрес-тестування	Валютний, фондовий, процентний		
3.3. GAP-аналіз	Процентний		
4. Метод аналогій	Кредитний, ліквідності, валютний, фондовий, процентний	Коли неможливо застосувати інші методи аналізу. Висока ефективність в ординарних умовах	Важко створити умови, у яких повторився б минулий досвід
5. Комбінований метод	Кредитний, ліквідності, валютний, фондовий, процентний	Синергетичний ефект. Висока ефективність в ординарних умовах та в умовах кризи	Трудомісткий, потребує обробки великого обсягу статистичної, бухгалтерської та управлінської інформації

Джерело: складено на основі [5–9].

Управління банківськими ризиками в умовах війни є надзвичайно складним завданням, оскільки війна створює численні фактори, що суттєво впливають на фінансову стабільність і безпеку банківської системи. Враховуючи непередбачуваність і швидкоплинність подій під час війни, банки мають застосовувати особливі стратегії та механізми для мінімізації ризиків.

В умовах війни в Україні банківська система стикається з низкою серйозних викликів, які впливають на управління ризиками (рис. 3).

Через війну багато підприємств і фізичних осіб зазнали втрат або опинилися у складній фінансовій ситуації. Це призводить до зниження платоспроможності позичальників і, як наслідок, зростання частки проблемних кредитів у банківських портфелях. Нестабільність економічної ситуації та паніка серед вкладників викликає масові вилучення депозитів. Це ставить під загрозу ліквідність банків та їхню здатність виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та контрагентами.

Руйнування інфраструктури, проблеми з доступом до енергоресурсів, а також кібератаки на банківські установи значно підвищують операційні ризики. Банки змушені адаптувати свої операційні процеси до умов воєнних дій.

Коливання валютного курсу на тлі війни підвищують валютні ризики для банків. Дестабілізація валютного ринку також впливає на боржників, які мають кредити в іноземній валюті.

Зростання неплатежів та збитків може призвести до скорочення капіталів банків. Це ставить під питання їх здатність дотримуватись нормативів капіталізації, що може вимагати державної підтримки або рекапіталізації.

Непередбачуваність політичних рішень та можливі зміни в регуляторній політиці, що виникають через війну, створюють додаткові ризики для банків. Регулятори можуть змінювати вимоги до банківського капіталу, ліквідності або звітності. Зниження довіри до банківської системи через

Мінімізація банківських ризиків

Вид управління	Характеристика	Переваги	Недоліки
Страховання	Використання страхових полісів для захисту банку від можливих фінансових втрат	Захист від значних фінансових втрат. Зниження ризику для банківських операцій	Додаткові витрати на страхові премії. Не покриває всі види ризиків
Хеджування	Зменшення фінансових ризиків банківської установи за допомогою використання похідних фінансових інструментів: ф'ючерсів, форвардів, свопів та опціонів	Зниження цінових ризиків. Можливість фіксувати майбутні ціни	Витрати на хеджування. Може обмежувати потенційний прибуток
Установлення лімітів	Визначення максимально допустимого рівня ризику для певних операцій або активів	Контроль рівня ризику. Забезпечення стабільності фінансової діяльності	Може обмежувати операційну гнучкість. Вимагає регулярного перегляду й оновлення
Диверсифікація	Розподіл інвестицій серед різних активів або ринків для зниження ризику втрат	Зниження сукупного ризику. Можливість отримання прибутку з різних джерел	Вимагає глибокого аналізу ринку. Може бути складним в управлінні
Резервування	Відкладення частини прибутку на резерви для покриття можливих втрат	Фінансова стабільність у разі несприятливих подій. Підвищення довіри інвесторів	Зниження обсягу доступного капіталу для інвестицій. Вимагає правильної оцінки ризиків

Джерело: складено на основі [10].

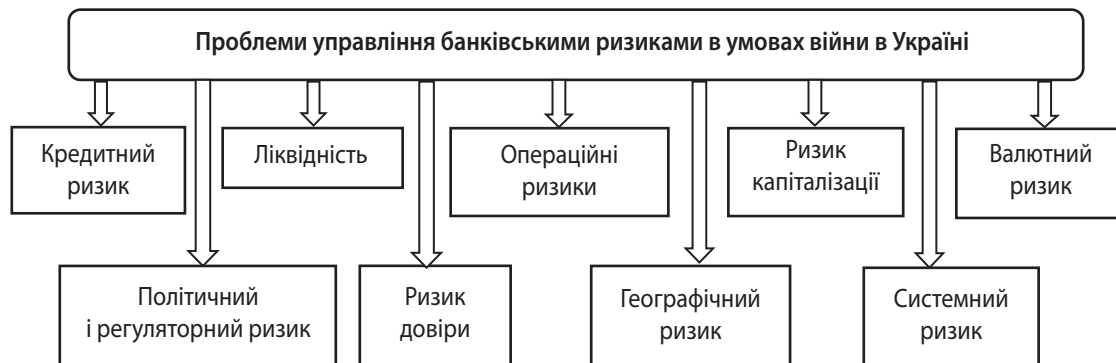

Рис. 3. Проблеми управління банківськими ризиками в умовах війни в Україні

Джерело: сформовано на основі [11; 12].

невизначеність та економічну нестабільність може призвести до відтоку клієнтів та скорочення фінансування банків. Банки, які мають відділення в зонах бойових дій або на окупованих територіях, стикаються з ризиками втрати активів та неможливості обслуговування клієнтів на цих територіях.

Вирішення проблем управління банківськими ризиками в умовах війни вимагає комплексного підходу, включно з адаптацією наявних механізмів ризик-менеджменту, впровадження нових технологій та інструментів.

Визначимо основні напрями вдосконалення управління банківськими ризиками в умовах війни (табл. 3).

В умовах війни управління ризиками стає критичним фактором для збереження стабільності банківської системи. Основні рішення включають збільшення капіталізації, активне управління кредитними портфелями, посилення ліквідності, вдосконалення кібербезпеки та розвиток співпраці з міжнародними організаціями. Такий підхід дозволить зменшити ризики та підвищити стійкість банків в умовах поточних викликів [14].

Удосконалення управління банківськими ризиками в умовах війни

Ризик	Суть ризику	Удосконалення
Фінансовий ризик	Валютний ризик: девальвація гривні	Банки мають вести активний моніторинг і хеджування валютних ризиків
	Кредитний ризик: ризик дефолтів клієнтів	Банки повинні переглядати умови кредитування, посилювати вимоги до застави та гарантій
Ризик ліквідності	Забезпечення ліквідності	Банки повинні мати резерви ліквідних активів і розвивати стратегії швидкого реагування на зміну ситуації, забезпечуючи достатній рівень грошових коштів для задоволення вимог клієнтів та підтримки діяльності
	Контроль за відтоком депозитів	Стратегія стабільності депозитів важлива для забезпечення стійкості банку в умовах кризи. Підвищення довіри клієнтів і прозорість комунікації з ними можуть допомогти уникнути паніки
Операційний ризик	ІТ-безпека та кіберризик: зростає ризик кібератак	Банки мають посилювати заходи безпеки, зокрема через захист від хакерських атак, забезпечення безперервності бізнес-процесів за допомогою резервного копіювання та аварійного відновлення даних
	Планування безперервності бізнесу	Розробка плану на випадок надзвичайних ситуацій (план відновлення діяльності, евакуація працівників, резервні офіси)
Ризик зміни регуляторного середовища	Адаптація до нових нормативних вимог	Банки повинні оперативно реагувати на зміни в регуляціях, а також бути готовими до введення нових вимог щодо капіталу, ліквідності, резервів тощо
	Виконання санкцій	Важливою є практика моніторингу та виконання вимог міжнародних санкцій, щоб уникнути порушень і штрафів
Ризик репутації	Прозорість і комунікація	Банки повинні активно комунікувати з клієнтами, інформуючи їх про заходи безпеки, зміни в політиках і можливі наслідки від ситуації на фронті
	Відповідальність перед суспільством	Важливою є соціальна відповідальність банків, участь у гуманітарних ініціативах і підтримка національної економіки
Проблеми з фінансуванням	Диверсифікація фінансування	Зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування через розвиток внутрішніх фінансових механізмів або реструктуризацію боргів
Ризик знищення або пошкодження активів	Ризик захисту інфраструктури	Наявність планів евакуації персоналу, захисту ключових фізичних активів та відновлення інфраструктури в разі її пошкодження

Джерело: складено на основі [13; 14].

У сучасних умовах функціонування банків України важливо впроваджувати управлінські заходи, які сприятимуть підвищенню гнучкості та адаптивності системи управління ризиками загалом. Необхідно створювати адаптивні організаційні структури антикризового ризик-менеджменту, а також тимчасові міжфункціональні проектні структури для вирішення конкретних за-

вдань антикризового ризик-менеджменту. Склад таких структур залежатиме від специфіки загроз, а їхнє формування має бути превентивним, виходячи із ключових потенційних загроз, які можуть виникнути в діяльності банку під час війни.

Особливу роль у досягненні цілей управління ризиками відіграє обмін інформацією й ефективна

система комунікацій з усіма зацікавленими сторонами.

Крім фінансових ризиків, необхідно мінімізувати стратегічні ризики та трансформувати бізнес-стратегії та моделі для забезпечення стабільності в умовах війни. Підвищена увага до операційних ризиків, зокрема інфраструктурних загроз, кібербезпеки, управління людським капіталом і ланцюгами постачання, також є важливою.

Банки України повинні застосовувати ефективні заходи для управління ризиками, враховуючи зміни в операційному середовищі, і активно використовувати інструменти оцінки, регулювання та контролю, що допоможуть знизити ризики та забезпечити належний рівень управління капіталом і ліквідністю на основі сформованих організаційних структур.

Банки повинні гнучко реагувати на зміни, вносячи корективи в стратегії управління ризиками, зокрема шляхом зміцнення внутрішнього контролю та вдосконалення системи управління ризиками. Важливо створювати резерви ліквідності та капіталу, розвивати механізми страхування від можливих збитків і зниження ризиків. Вкладення в безпеку та автоматизацію процесів можуть допомогти банкам не лише підтримувати свою діяльність у складних умовах, але й зберігати довіру клієнтів.

Таким чином, управління банківськими ризиками в умовах війни є комплексним завданням, яке вимагає постійного моніторингу ситуації, швидкої реакції на зміни та застосування гнучких і ефективних інструментів управління.

Ефективне управління ризиками для банку має значні переваги (рис. 4).

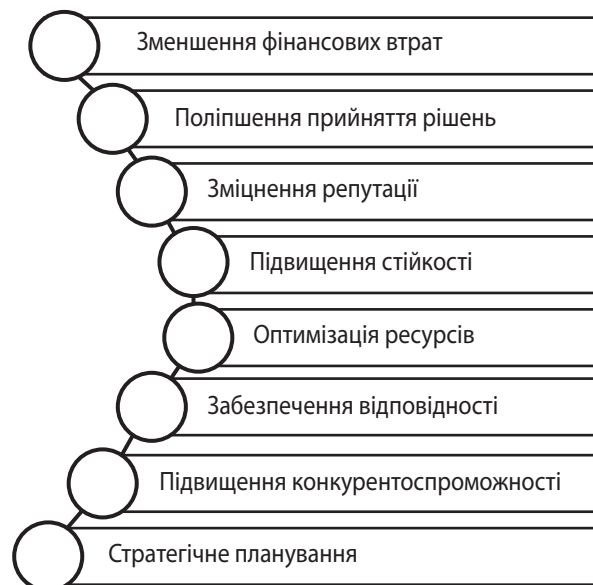

Рис. 4. Переваги ефективного управління банківськими ризиками

Джерело: сформовано на основі [15].

Загалом, ефективне управління ризиками сприяє більш стабільному та успішному функціонуванню банку, що особливо важливо в умовах невизначеності, зокрема війни та економічних криз.

ВИСНОВКИ

Українська банківська система продовжує демонструвати стійкість, попри значний вплив ризиків, посилених війною. Основні виклики включають макроекономічну нестабільність, збільшення кредитних ризиків, валютні та операційні ризики. Водночас адаптація до нових умов забезпечила стабілізацію багатьох ризиків у 2023–2024 рр.

Ефективне управління ризиками, впровадження інноваційних методів та забезпечення довіри клієнтів залишаються ключовими для стабільності банківського сектора. Умови війни потребують комплексного підходу до прогнозування, управління та зниження впливу ризиків на діяльність банків. Система ризик-менеджменту повинна орієнтуватися на стійкість і гнучкість у швидко змінюваних умовах. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Рац О. М. Дослідження ефективності функціонування банківських установ України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-67>
2. Павленко Л. Д., Криклій О. А., Чумак О. В. Ризики банків України та організаційна система управління ними в умовах воєнного стану. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 5. С. 126–132. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.5.126>
3. Звіт про фінансову стабільність. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/ua/publications?page=1&perPage=5&search=&document=&pubCategory=3&keywords=&created_from=&created_to=
4. Добровольська Е. В., Покотильська Н. В. Особливості системи управління ризиками. *Економічний простір*. 2022. № 179. С. 31–36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-5>
5. Прокопенко Н. С., Мирончук В. М., Шепель І. В. Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-33>
6. Волкова Н. І., Мухіна А. С. Фінансові ризики банку: оцінка та механізм нейтралізації. *Modern Economics*. 2020. № 22. С. 6–12. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V22\(2020\)-01](https://doi.org/10.31521/modecon.V22(2020)-01)
7. Мирошнік Д. С., Богуславська С. І. Аналіз ризиків та стратегій управління ними в банківській сфері в умовах фінансової нестабільності. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-42>

8. Петик Л. О., Кравченко Б. О. Управління ризиками у банківській сфері. *Економіка і регіон*. 2024. № 3. С. 122–132.
DOI: 10.26906/EiR.2024.3(94).3490
9. Весельська Д. О. Аналіз ризиків банківської системи України в умовах війни. *Механізми управління розвитком територій* : у 2 ч. Житомир : ФОП Гембарський О. П., 2023. Ч. 2.
10. Борисова Л. Є., Волкова М. С. Управління банківськими ризиками в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-113>
11. Забчук Г., Іващук О. Ризики банківської системи України в умовах воєнного стану. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2022. Вип. 1–2. С. 50–61.
DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2022.01-02.050>
12. Сембер С., Горкій І. Проблеми та виклики функціонування банківської системи України в умовах війни. *Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти*: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ужгород, 1 грудня 2023 р.). Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2023. С. 250–252.
13. Проблеми банківського менеджменту в Україні та шляхи їх вирішення: збірник матеріалів звітної студентської наукової конференції факультету управління, економіки та права Львівського національного університету природокористування за результатами науково-дослідної роботи у 2023 р. / за заг. ред. Р. Д. Федіва. Дубляни, 2024.
14. Нянько В., Нянько Л., Нянько В. Банківська система за воєнного стану та у післявоєнному відновленні України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права. Серія економічна*. 2022. Вип. 35. С. 96–105.
DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7643321>
15. Копилова О. В., Пічугіна Ю. В., Залецька І. О. Банківські ризики під час воєнного стану в Україні. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 3. С. 39–49.
DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-3\(9\)-39-49](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-3(9)-39-49)
- Kopylova, O. V., Pichuhina, Yu. V., and Zaletska, I. O. “Bankivski ryzyky pid chas voiennoho stanu v Ukraini” [Bank Risks During Martial Law in Ukraine]. *Aktualni pytannia u suchasni nauki*, no. 3 (2023): 39–49.
DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-3\(9\)-39-49](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-3(9)-39-49)
- Myroshnik, D. S., and Bohuslavskaya, S. I. “Analiz ryzykiv ta stratehii upravlinnia nymy v bankivskii sferi v umovakh finansovoi nestabilnosti” [Analysis of Risks and Management Strategies in the Banking Sector Amidst Financial Instability]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 61 (2024).
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-42>
- Nianko, V., Nianko, L., and Nianko, V. “Bankivska sistema za voiennoho stanu ta u pisliavoiennomu vidnovlenni Ukrainy” [Banking System During the Martial State and in the Post-War Reconstruction of Ukraine]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu i prava. Seriya ekonomichna*, no. 35 (2022): 96–105.
DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7643321>
- Pavlenko, L. D., Kryklii, O. A., and Chumak, O. V. “Ryzyky bankiv Ukrainy ta orhanizatsiina sistema upravlinnia nymy v umovakh voiennoho stanu” [Risks of Domestic Banks and the Organizational System for their Management under War Conditions]. *Investitsii: praktyka ta dosvid*, no. 5 (2024): 126–132.
DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.5.126>
- Petyk, L. O., and Kravchenko, B. O. “Upravlinnia ryzykamy u bankivskii sferi” [Risk Management in the Banking Sphere]. *Ekonomika i rehion*, no. 3 (2024): 122–132.
DOI: 10.26906/EiR.2024.3(94).3490
- Problemy bankivskoho menedzhmentu v Ukraini ta shliakhy yikh vyrishennia* [Problems of Bank Management in Ukraine and Ways to Solve Them]. Dubliany, 2024.
- Prokopenko, N. S., Myronchuk, V. M., and Shepel, I. V. “Pryntsyepy funktsionuvannia bankivskoi systemy Ukrainy v umovakh viiny” [Principles of Functioning of the Banking System of Ukraine in War Conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 41 (2022).
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-33>
- Rats, O. M. “Doslidzhennia efektyvnosti funktsionuvannia bankivskykh ustanov Ukrainy v umovakh voiennoho stanu” [Study of the Efficiency of the Functioning of Banking Institutions of Ukraine under the Conditions of the Martial State]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 47 (2023).
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-67>
- Sember, S., and Horkii, I. “Problemy ta vyklyky funktsionuvannia bankivskoi systemy Ukrainy v umovakh viiny” [Problems and Challenges of Functioning of the Banking System of Ukraine in the Conditions of War]. *Transformatsiia natsionalnoi modeli finansovo-kredytnykh vidnosyn: vyklyky hlobalizatsii ta rehionalni aspekty*. Uzhhorod: DVNZ «UzhNU», 2023. 250–252.
- Veselska, D. O. “Analiz ryzykiv bankivskoi systemy Ukrainy v umovakh viiny” [Analysis of the Risks of

REFERENCES

- Borysova, L. Ye., and Volkova, M. S. “Upravlinnia bankivskomu ryzykamy v umovakh voiennoho stanu v Ukraini” [Management of Banking Risks under Martial Law Conditions in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 67 (2024).
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-113>
- Dobrovolska, E. V., and Pokotylyska, N. V. “Osoblyvosti systemy upravlinnia ryzykamy” [Features of the Risk Management System]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 179 (2022): 31–36.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-5>

the Banking System of Ukraine in the Conditions of War]. In *Mekhanizmy upravlinnia rozvytkom terytorii: zbirnyk naukovykh prats*, part 2. Zhytomyr: FOP Hembarskyi O. P., 2023.

Volkova, N. I., and Mukhina, A. S. "Finansovi ryzyky banku: otsinka ta mekhanizm neitralizatsii" [Financial Risks of the Bank: Assessment and Mechanism of Neutralization]. *Modern Economics*, no. 22 (2020): 6-12.

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V22\(2020\)-01](https://doi.org/10.31521/modecon.V22(2020)-01)
 "Zvit pro finansovu stabilnist" [Report on Financial Stability]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. [https://bank.gov](https://bank.gov.ua/ua/publications?page=1&perPage=5&search=&document=&pubCategory=3&keywords=&created_from=&created_to=)

ua/ua/publications?page=1&perPage=5&search=&document=&pubCategory=3&keywords=&created_from=&created_to=

Zabchuk, H., and Ivashchuk, O. "Ryzyky bankivskoi systemy Ukrainy v umovakh voiennoho stanu" [Risks of the Banking System of Ukraine in the Conditions of Martial Law]. *Instytut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, no. 1-2 (2022): 50-61.

DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2022.01-02.050>

УДК 336.648

JEL: G21; Q14; Q16

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-11-246-253>

КРЕДИТУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВЕ ДЖЕРЕЛО ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

©2024 ПОЛІЩУК Н. В., КАСЬКОВА І. Г.

УДК 336.648

JEL: G21; Q14; Q16

Поліщук Н. В., Каськова І. Г. Кредитування як важливе джерело інноваційно-інвестиційної діяльності аграрних підприємств

У статті досліджено кредитування, яке є ключовим джерелом фінансування аграрних підприємств і забезпечує ефективне залучення інвестицій та впровадження інновацій, що сприяють сталому розвитку аграрного сектора економіки. Обґрунтовано, що аграрний сектор відіграє важливу роль в економіці України, залишаючись основним джерелом економічної стабільності. Проте підприємства в цій галузі часто стикаються з численними проблемами, зокрема пов'язаними з потребою у фінансуванні. Для підтримки діяльності та впровадження сучасних технологій необхідні інвестиції, які можуть надходити як із власних, так і із зовнішніх джерел. Фінансування сприяє не лише впровадженню інновацій, але й дає можливість захиститися від ризиків, що є особливо важливим в умовах нестабільності. Проаналізовано динаміку кредитування підприємств в Україні, у тому числі аграрних. Досліджено державну програму «Доступні кредити 5–7–9%», яка постійно враховує потреби аграрних підприємств із урахуванням сьогоденних реалій їх функціонування, фінансових викликів, які виникають під дією змін часу та забезпечення більшого кола аграріїв доступними кредитами. З'ясовано, що кредитування аграрних підприємств є важливим інструментом, який сприяє впровадженню інновацій і реалізації інвестиційних проєктів у сільському господарстві. Завдяки доступу до фінансових ресурсів аграрії можуть модернізувати виробництво, впроваджувати сучасні технології, підвищувати якість продукції та збільшувати продуктивність, що позитивно відбивається на конкурентоспроможності аграрного сектора. Запропоновано основні напрями вдосконалення системи кредитування аграрних підприємств, які включають комплекс заходів, спрямованих на підвищення доступності фінансових ресурсів, зниження відсоткових ставок та адаптацію умов кредитування до специфіки аграрного бізнесу. Перспективами подальших розвідок у даному напрямі є дослідження формування механізму інноваційного розвитку кредитування аграрних підприємств для активізації інвестиційної діяльності.

Ключові слова: кредитування, аграрні підприємства, інновації, інвестиції.

Рис.: 5. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 8.

Поліщук Наталія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів і банківської справи, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: n.polishchuk@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8037-0471>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203581065>

Каськова Ірина Геннадіївна – магістр, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: kaskova.i@donnu.edu.ua

UDC 336.648

JEL: G21; Q14; Q16

Polishchuk N. V., Kaskova I. H. Lending as an Important Source of Innovation and Investment Activity of Agrarian Enterprises

The article studies lending, which is a key source of financing for agrarian enterprises and provides effective attraction of investments and introduction of innovations that contribute to the sustainable development of the agrarian sector of the economy. It is substantiated that the agrarian sector plays an important role in the economy of Ukraine, remaining the main source of economic stability. However, businesses in this industry often face numerous challenges, including those related to the need for financing. To support the activities and implement modern technologies, investments are needed, which can come from both own and external sources. Financing not only contributes to the introduction of innovations, but also provides an opportunity to protect against risks, which is especially important in conditions of instability. The dynamics of lending to enterprises in Ukraine, including agrarian ones, is analyzed. The State program «Affordable Loans at 5–7–9%» has been studied, which constantly takes into account the needs of agrarian enterprises, also taking into account today's realities